odpadniki našega naroda, smatrajo za greh, učence poučevati v njihovem materinem jeziku.

Lahko si torej mislimo, koliko časa traja, preden se učenci kaj nauče. Če učitelja ne razumejo, je to pač silno težko. Mari ni to velika ovira? S takim poukom se je težko privaditi nemščine. Človek mora najpoprej dobro poznati svoj jezik, potem se šele lahko poprime drugih. Na ta način se uči hitreje, pa tudi pravilnejše.

Kdor dokonča te utrakvistične šole ne poseduje nikakih zmožnosti — ne v nemškem, še manj pa v slovenskem jeziku. Pa tudi v drugem oziru je neumen. Prosim, saj se ni ničesar naučil. Učitelj je predaval o zgodovini, učenci pa so zijali z odprtimi ustmi ter napenjali možgane — a niso mogli ničesar umeti. To velja za vse predmete. Torej so te šole prave poneumnjevalnice.

Država bi kaj takega ne smela trpeti.

Pač pa se slovenska deca v teh šolah vendar nekaj nauči, in sicer — sovražiti svoj narod. Čeprav niso popolnoma zmožni nemškega jezika, vzlic temu so goreči pristaši nemškega nacionalizma.

In zakaj tudi ne, saj so bili v šoli tako vzgojeni. Kolikor so učitelja razumeli, so vedno slišali hvaliti nemški narod, nemško kulturo, zgodovino itd. O Slovanih so imeli priliko poslušati kvečjemu najostudnejše laži.

Tako n. pr. sem izvedel, da so učitelji teh šol za bojev na Balkanu poučevali na jako čuden način. Zmerjali so Črnogorce in Srbe ter jih kazali učencem v svinjski podobi. Pripovedovali so jim, da je bil srbski kralj kravji pastir in da prebiva ljudstvo tam doli v svinjskih hlevih; da je srbski in črnogorski narod brez najmanjše kulture, kakor n. pr. divjaki in še slabše; da v onih krajih ni železnic ne cest. Celo tako daleč so šli, da so se upali trditi, da so omenjeni narodi tako blizu živalstva, da so zmožni jesti tudi človeško meso. — Take in podobne stvari so pripovedovali učitelji svojim učencem o balkanskih Slovanih ter jim tako izkušali vliti v mlada srca stud do vsega, kar le količkaj diši po Slovanstvu. Jaz sem to zvedel od neštetih otrok; vsi so mi to enako pripovedovali in niti najmanj ne dvomim o resničnosti tega, kar sem v kratkem navedel. Sicer pa sam dobro vem, kakšen je pouk v teh šolah, ker sem bil tudi tako nesrečen, da sem jih moral obiskovati, in le slučaju se imam zahvaliti, da nisem utonil v nemškem morju z svojimi sošolci vred.

Ko bi na teh šolah poučevali slovenski narodnozavedni učitelji, bi bilo seveda vse drugače.

Toda slovenske učitelje pošiljajo v popolnoma nemške kraje, dočim v slovenskih krajih nameščajo same zagrizene nemške nacionalce, ki niso zmožni slovenskega jezika, ali pa take, ki so slovenščine sicer zmožni, a so prodane duše, slovenski odpadniki in renegati.

Po vsej slovenski Koroški so razmere enako žalostne. Nekoliko boljše je pač na Spodnjem Koroškem, kjer se je Ciril-Metodova družba že precej žrtvovala, a še vedno premalo; tudi na Zgornjem Koroškem je hotela ustanoviti trdnjavo, ki bi bila velikanskega pomena, in sicer v najogroženejšem kraju, v občini Bekštanj pri Beljaku.

Material za zgradbo je že navožen, toda vlada slovenske šole ne pusti zidati, ker se je proti temu uprl občinski odbor, ki obstoji iz samih slovenskih odpadnikov. Tozadevno je sicer že parkrat interveniral pri ministrstvu tržaški državni poslanec g. dr. Rybař — na našega klerikalnega poslanca se v tej zadevi ne moremo obrniti, ker so klerikalci proti Ciril-Metodovi družbi — toda intervencije so ostale brez uspeha. Če bi se vsi slovenski in tudi drugi slovanski poslanci za stvar zavzeli, bi morala pasti ugodna odločitev, zakaj to je vendar sramota za ves slovenski narod, če nam niti na naši slovenski zemlji in s svojimi krajcarji ne dopustijo graditi slovenske šole.

Par korakov od tam, kjer bi morala stati slovenska Ciril-Metodova šola, pa se dviga na slovenskih tleh prav ponosno Roseggerjeva šola — nemška trdnjava. Za ponemčevanje slovenske dece jim niti utrakvistične šole ne zadostujejo več. Roseggerjevo šolo v tem kraju so postavili Nemci tedaj, ko jim je prišel na ušesa glas, da se zgradi tu slovenska Ciril-Metodova šola. Svojo nemškonacionalno šolo so lahko zgradili na slovenski zemlji — vlada jim je to dovolila — zgraditev potrebne slovenske šole pa so preprečili! Ali ni to krivica?

Razume se, da obiskujejo to Roseggerjevo šolo sami slovenski otroci, kei nemških v tem kraju ni. — Pred enim letom in pol je bil v tej šoli en slovenski otrok ubit. Učitelj ga je pri telovadbi tako preganjal, da je padel z droga. Par dni po tem dogodku je izdihnil. Učitelj je prišel sicer v preiskavo, a ni bil kaznovan. To seveda za to, ker je nemški nacionalec. Bog varuj, da bi slovenski učitelj napravil kaj podobnega; ne bi se mu zgodilo človeško, bil bi kaznovan in izgubil bi eksistenco.

Pri vsem tem, kar smo napisali, jim gre ponemčevalno delo še vedno prepočasi; njim se namreč tako zdi. Zato uprizarjajo šolske veselice. Schulverein in Südmarka izdata za to veliko denarja. Na veselice vabijo slovenski naraščaj. Tam jim dajo piti in jesti, pa tudi denarja dobijo. Zato morajo seveda kričati »Heil« in prepevati nemškonacionalne pesmi. Na ta način jih pridobijo na svojo stran! Ne smem pozabiti, da jih učitelji tudi učijo, da morajo Slovence izzivati in zasramovati. Ubogi starši, ki imajo take otroke!

Iz tega, kar smo navedli, je pač zadosti jasno razvidno, kako ubijajo slovensko deco na Koroškem. To delajo Nemci v zvezi z vlado. Če bo ta barbarski šolski sistem na Koroškem še nadalje trajal, bo slovenski živelj v tej deželi popolnoma izumrl. Pri teh razmerah se nam koroškim Slovencem ni mogoče razvijati. Edino le pritisk od zgoraj nas še lahko reši.

Slovanski poslanci, pobrigajte se, dokler je še čas!

Agitirajte za svoje glasilo! Pridobivajte mu novih naročnikov!

Deželno učiteljsko društvo v Gorici

se je po svoji deputaciji dne 2. t. m. poklonilo novemu deželnemu glavarju gospodu dr. Alojziju Fajdduttiju in njegovemu namestniku gospodu dr. Alojziju Franku. Deputacija je izrekla samo svoje čestitke v imenu deželnega učiteljstva na visokih imenovanjih in je bila pri obeh deželnih prvakih prijazno sprejeta.

Pozneje med zasedanjem se pokloni tudi gospodom deželnim odbornikom in poslancem ter ponovi ustno že davno odkrite težnje vsega učiteljstva po gmotni regulaciji. Sploh je deželno društvo agilno in vedno drega, da bi se končno uresničilo učiteljske želje. Neprestano vrta, da bi se predložil v sankcijo zakon, ki je bil sprejet v preteklem zasedanju in ušteva tudi stanarino v penzijske dohodke.

Neumljivo je zato, kako je vendar mogoče, da se ne sklene vse slovensko in italijansko učiteljstvo deželnega društva. To je pač letargija, za katero ni najti dovolj besed, da bi jo zadostno ožigosali. Pristopite torej vsi k temu za učiteljstvo res prepotrebnemu društvu in plačajte vsaj 2 K članarine vsako leto! Naslovite jo na ime tovariša Ignacija Kižmana v Dornbergu, ki je društven blagajnik! Vsaj to bodi v veselje učiteljskim delavcem, ki žrtvujejo denar, potnine, čas in delo v povzdigo učiteljskega stanu in regulacijo naših plač. Proč s to stanovsko mlačnostjo in s tem mrtvilom! Sedaj je deželno učiteljstvo vložilo novemu deželnemu zboru tudi sledečo peticijo v obeh deželnih jezikih:

Visokemu
deželnemu zboru
v Gorici.

Vdano podpisano društvo je že neštetokrat prosilo za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja. Tudi sedaj se obrača zopet z nujno prošnjo do visoke deželne zbornice, katera naj ne uvrsti svojega učiteljstva s preziranjem njegovih prošenj med večne nezadovoljneže. Ne samo sedanja draginja, temveč prava revščina v učiteljskih družinah nas sili, da ponavljamo svoje opravičene prošnje. Premalenkostne so bile ureditve učiteljskih plač tekom zadnjih let v razmerju z vedno rastočo draginjo vseh živil ter drugih življenskih potrebščin in prevelika je razlika med pičlimi dohodki učiteljstva naše pokrajine in med dohodki državnih in deželnih uradnikov vseh mogočih kategorij.

Spoštljivo podpisano društvo, oduševljeno z iskrenim hrepenenjem uresničiti težnje vsega deželnega učiteljstva, prosi preugledno zbornico, da vendar enkrat s plemenitim svojim činom odstrani vedno večjo bedo iz učiteljskega stanu in njegovih rodovin.

Zaradi tega blagovoli visoka zbornica sprejeti sledeča izboljšanja učiteljskih plač in izpremeniti sedanji deželni zakon v naslednjem smislu:

1. Določitev stalnih temeljnih dohodkov za I. razred na 2000 K, za II. razred na 1800 K in za III. razred na 1600 K letne plače.

2. Petletnice naj znašajo brez razlike vsaka po 200 K na leto in naj se upoštevajo s prvim dnevom službenega nastopa.

3. Vse deželno učiteljstvo imej pravico do polne pokojnine s 35letnim službovanjem računši s prvim vstopom v službo.

4. Stanarina naj se uračunava v pokojnino.

5. Zviša naj se stanarino v razmerju z vedno rastočo stanovanjsko draginjo."

V pojasnitev označenih prošenj si se drzne preudano podpisano društvo dostaviti sledeče opravičene opomnje:

Ad 1. V okrajih Gorica mesto, Gradišče in Tržič ne provzroča taka ureditev osnovnih plač nikakega zvišanja doklad in nikakih večjih izdatkov, ker uživa tamkajšno učiteljstvo že pred časom priznane draginjske doklade. Pravilno in pa edino pravično bi bilo, da meri preugledna deželna zbornica z enakim usmiljenjem (!) vsemu učiteljstvu v deželi enake dohodke, ne oziraje se na posamezne okraje bolj kakor na druge. Razumna in pravična mati združuje okrog sebe vse svoje otroke z enako ljubeznijo.

Ad 2. Določitev starostnih doklad na 200kronske petletnice je še vedno daleč zaostala za triletnim vsakokratnim zvišanjem uradniških plač. Za današnje čase je pač žalostno, smešno ali poniževalno in pomilovalno, da imajo starejši učitelji po eno dve, tri in celo štiri petletnine z 80kronskim zvišanjem, mlajši pa prvo v znesku 140 K in vse druge višje odmerjene nego starejši. Ta razlika traja ves čas aktivne službe in tudi za čas v pokoju!

Ad 3. Upokojitev s 35letnim službovanjem ni samo v olajšavo učiteljstvu, temveč tudi v korist ter povzdigo šolstva in vseh učnih uspehov. Po 35letnem službovanju se ne more učitelj posvetiti šoli, šolski mladini in njenemu napredku s popolnoma dovršenim delom in njegovi uspehi pešajo z vsakim dnevom. Drznemo se napisati žalostno dejstvo, da so jako, jako redki učitelji — upokojenci s polno službeno dobo 40 let, ker že izčrpajo svoje moči tudi pred 35letnim službovanjem."

Ad 4. Uštevanje stanarine v penzijske dohodke je bilo že sprejeto v preteklem zasedanju visoke zbornice, a teh pravičnih sklepov se ni še uzakonilo, ker se jih ni predložilo v Najvišjo sankcijo le zaradi malenkostnih formalnih pogreškov.

Ad 5. Potrebno je zvišanje stanarine zaradi neprestano rastoče splošne stanovanjske draginje. Vemo za slučaje, da plačajo učitelji večje stanarine, nego so jim utemeljene v plači.

Nujno potrebno je ugoditi vsem tem učiteljskim prošnjam tudi zaradi tega, da se dvigne socialni ugled učiteljskega stanu. Prevdano podpisano učiteljsko društvo je uverjeno o celokupnem plemenitem čuvstvovanju visoke deželne zbornice in zaradi tega z gotovostjo pričakuje ugoditve svojih opravičenih prošenj, da se z nepozabno hvaležnotjo začrta v učiteljska srca ta plemeniti čin preugledenega deželnega zbora, ki naj dvigne šolstvo in s tem prosveto naše pokneženo grofovine.

Deželno učiteljsko društvo za pokneževino grofijo Goriško-Gradiščansko

v Gorici, dne 2. oktobra 1913.

Tajnik: **Alojzij Urbančič**, l. r. Predsednik: **Franc Bajt**, l. r.

Iz naše organizacije.

KRANJSKO.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj ima svoje običajno jesensko zborovanje v Kranju prihodnji četrtek, dne 16. oktobra t. l., popoldan ob treh v fizikaličnem kabinetu kranjske gimnazije. — Dnevni red zborovanju je naslednji:

1. »O geoloških dobah«, predava g. dr. Vladimir Herle, c. kr. gimn. profesor v Kranju.

2. »Gmotni položaj Zavezinih listov«, poroča tovariš Josip Lapaine, nadučitelj v Cerkljah.

3. Slučajnosti.

Ker sta obe glavni točki dnevnega reda prav zanimivi, zato vljudno vabi k mnogobrojni udeležbi vse čislane člane in prijatelje društva odbor.

Kamniško učiteljsko društvo zboruje v soboto, dne 18. t. m., ob 2. uri popoldne v Domžalah v »Sokolskem domu«. Tovariš Schmeidek bo predaval o šolskem vrtu in kmetijskem pouku. — Učiteljstvo se vabi, da se zborovanja v obilnem številu udeleži.

Jubilejska samopomoč.

Nekateri člani so popolnoma pozabili na § 4. društvenih pravil. Opozarjajo se, da takoj poravnajo zastanke; kdor ne poravna do 25. t. m., se ga bo na njegove stroške opominjalo v rekomandiranem pismu; po brezuspešnem opominu pa izključilo. — Učiteljstvu, katero hoče vstopiti v društvo, daje vsa pojasnila tovaris Ivan Schmeidek, učitelj v Krtini, pošta Dob.

Književnost in umetnost.

Utva in Mira: »Pravljice«.

Ocena. — Spisal Ferdo Plemič.

Za leto 1914. je izdala in založila družba sv. Mohorja 80 strani debel zvezek »Pravljic« Utve in Mire, namenjen — komu? Pred nedavnim je o priliki ocene neke mladinske knjige dobrovoljen kritik delal razliko med 10, 20, 30 in 70letno mladino. Od tedaj so »mladinski« pisatelji tako zbegani, da nimajo več pravega poguma na vesti koj na platnicah svojega proizvoda dobo starosti, ki ji je spis namenjen. Tako tudi v teh »pravljicah« beremo jedva na 52. strani v peti vrsti, da so te tiskane pole namenjene detetu, tedaj otroku v najnežnejši starosti. To daja misliti človeku, ki pred tem novim darom nam učiteljem posebno naklonjene družbe stoji kakor pred neko uganko, ki mu jo je zastavil družbin odbor. Uganka tiči namreč že v naslovu knjige, ker te »Pravljice« v pretežni večini po svoji obliki in vsebini in svojem slogu — pravljice niso. Hočem to tudi dokazati brez ozira na desno in levo, ker velika postaja povodenj odkritih in prikritih mladinskih spisov v slovenski domovini, in dobro je, da smo si tudi glede pravljic na jasnem.

Tov. Josip Brinar mi je izkazal nepričakovano čast, da je v »Pedagoškem letopisu« za leto 1912. ponatisnil moje mnenje, mnenje namreč, da je pisateljevanje na polju mladinske književnosti umetnost, a ne čin spretnosti in dobre volje. Pisateljici »Pravljic« pa je, kakor knjiga kaže, vodilo pri spisovanju v glavnem le poslednje. In tako stojimo, naravnost rečem pred v pretežni večini ponesrečenimi proizvodi, ki le tuintam kažejo bledo reminiscenco na stare, večnolepe, a že kdaj izdonele pravljice naših dobrih babic, vobče pa izdajajo znak našega časa, t. j. nervozno hlastanje, iskanje po efektih, ter kažejo vkljub vsemu aparatu starih pravljic le prazno vsebino. Tehnika, način pripovedovanja, pravljici specifično lastnega je vseskozi pomanjkljiva. Na ta način pravljic ni pripovedovati. Le čitajte jih in priznali boste, da ste le s težavo se prerili do konca Utvinih in Mirinih »pravljic«, in da ste dosegli konec s prazno dušo, z razočaranim pričakovanjem. Zame ta najnovejša publikacija dr. sv. Mohorja le obremenuje taro naše mladinske književnsti. To smo v »Zvončku« že povsem kaj lepšega brali.

Seveda mora bralec vprvo abstrahirati Cotičeve res sugestionalne vinjete, ki često več govore negoli plehko besedilo, in tudi drugače govore. Za »Pravljice« menda tudi prvotno niso bile risane vse. Opozarjam le na naslovne, v tri polja razdeljene vinjete na straneh 9, 18, 33, 39, 41 itd., ki nosijo večinoma označbo raznih mesecev in so tako srečno razdeljene, da n. pr. vinjeta z označbo »marec« stoji nad pravljico, ki začne: »Kako se je poslavljalo poletje...« Sklepčne vinjete z označbo »konec« so pa vse srečno razpostavljene, ker bi sicer človek časih res ne vedel, jeli »pravljice« že konec ali ne Vsa čast drugače risarju, ki je ustvarjal nad nivojem podane mu tvarine ter nekoliko dvignil ugled te — začarane botanike, ki nam jo podaja pričujoča knjiga. Da, botanike. Med vsemi osemnajstimi »pravljicami« je namreč osem basni iz rastlinstva. Slednja (»Kako je nastala marjetica« — Spisala Mira) je le prosto pripovedovanje stare legende; »Vijolica« na str. 33 (»cvetična bajka« — spisala (?) Mira) pa je neoriginalna, prosto pripovedovana po nemški poeziji »Vom Veilchen...«, ki smo jo še kakor učenci brali v nemških šolskih berilih. Malce več previdnosti v tem pogledu ne škodi!

Nedvomno stoje Utvine »pravljice« v tej zbirki višje od Mirinih, dasi jih je le sedem. Ob daljšem dozorevanju bi ta ali ona Utvina pravljica postala nekaj res ponovnega branja vrednega. Utva je podala sledeče:

»Zlatolasa kneginja Pravljica«. To je nekak subjektivno navdahnjen uvod v knjigo, ki otroka ne bo ganil k drugemu nego li k zdehanju. Vsebine tu ni, dejanja tudi ne, na čuvstvo ne vpliva. Nagromadene pa so reminiscence iz starejših pravljic v obliki tipičnih imen in fraz in med vrstami so označene prešerne obljube, ki jih knjiga v naslednjem ne izpolnjuje.

»Škratec nagajivček« je v prvem delu dober, sploh pa najboljši spis knjige. Ima vkljub trdemu slogu vsebino, celo srčkano vsebino. V drugem delu pa zopet

---

* Nam se te zahteve ne zde pravilne. Organizirano učiteljstvo ne sme niti za las popustiti od zahtev vsega avstrijskega učiteljstva, ki hoče in mora imeti svoje plače enake plačam državnih uradnikov. S popustljivostjo v teh skupnih zahtevah je kršena solidarnost in je boj silno otežkočen! Kaj poreče naša Zaveza in slovanska Zveza? Uredn.

** Sklicujte se na § 56. drž. šolskega zakona. Uredn.

pada v brezsenčnost, ki jo le Cotičeve pogojene risbe nekoliko dvignejo.

»Sirota Marjetica« je nežna stvarca, a preveč razvlečena. Poleg vseh besed, čutiš praznoto, če ti ravno ne imponira grandiozen aparat botaničnih imen. Toliko cvetic v še tako dolgi pravljici naša babička še ni naštevala, a če je katero imenovala, jo je popisala na poseben način. Hočeš, nočeš — k njej treba iti v šolo.

»Cvet ljubezni.« Naslov ne odgovarja vsebini. Cvet ljubezni, t. j. roža, je v pravljici le epizodica. Pripovedovanje pa je sicer prav umetno zmedeno in neumljivo. Ta bajka hoče tudi razlagati v protislovju s prirodno resnico rojstni kraj cvetic, ki naj bi bil prvotno v gorah. To ne gre. Prava pravljica pač odeva prirodno resnico v bajni plašč pripovedke, ali negira je ne, ker pravljico je iznašel prirodni človek, ki je v prirodi živeč prirodo opazoval.

»Vesna in Zimovnik« je kljub mičnemu naslovu vzor, kako se ne da z mnogimi besedami prav čisto nič povedati. In tega ne zakrije niti »pesniško vznešen« slog, ki je eden glavnih grehov pričujoče knjige, na kar se pa še povrnem.

»Starka Burja« ne podaja pisateljici napačne snovi, če bi le pripovedovanje prevladalo popisovanja. Tu je pa vsakega dobra polovica na škodo pravljici seveda. Da, tudi stare pravljice ustavijo često tek pripovedovanja, ali le iz važnih razlogov, da nam n. pr. s par besedami popišejo brado kralja Matjaža ali meč kraljeviča Marka. To so za deco velevažne reči. Z opisovanjem pa nobena pravljica ne prične. To bi morala vedeti pisateljica. Saj začne vsaka pravljica z besedami: »Nekoč je bil . . .«

»Nekoč je bilo . . . Komu ti glasovi
že v mladih dneh ne zadone v uho?
Oj, v starih dnevih še na stare bajke
spomini čarobno nebo odpro!
Mladostni dnevi, z vami čiste sanje,
minili ste, in z vami sreče slaj.
A pena niso sanje bile nekdanje;
mladosti raj —
nekoč je bil.« (Ernst Harmening.)

(Konec.)

Nove Ganglove drame. Gledališko društvo na Jesenicah uprizori prihodnjo nedeljo Ganglovo trilogijo »Dolina solz«, ki obsega drame: »Dva svetova«, »Dedščina« in »Trpini«.

Naročnike Braniborovega koledarčka za slov. mladino opozarjamo, da je cena s poštnino za posamne izvode 25 h, za večje pošiljatve se poštnina tudi zaračuni naročniku. — »Branibor ne išče dobička pri tem, a škode tudi ne more trpeti. Za lani še mnogo naročnikov ni poslalo denarja bodisi za posamne ali večje naročbe. Prosimo! — Ker letos ni večja naklada kot je bila lani, a se je razpečala, naj se naročniki požurijo. Šolska vodstva, krajni šolski sveti, denarni zavodi, zavedni mladinoljubi, pošljite »Braniboru« naročil in tudi — naročnino.

Srednješolski vestnik.

** **V takozvani »nemški« realni gimnaziji v Gorici** je uveden učni načrt za realne gimnazije samo v prvem razredu. V vseh ostalih razredih poučujejo še kakor v prejšnjih letih. Vpisalo se je letos 540 učencev, in sicer 521 javnih ter 19 hospitantinj. Po razredih se dele: I. 64, II. 53, III. 80, IV. 76, V. 75, VI. 72, VII. 63, VIII. 57. Na tem »nemškem« zavodu je komaj 70 Nemcev. Slovenci in Italijani so si po številu skoraj popolnoma enako močni.

** **Iz šolske službe.** Dosedanji suplent na državni gimnaziji v Pazinu, Anton Burgar, je imenovan za pravega učitelja na istem zavodu.

** **C. kr. gimnazija s slovenskim učnim jezikom v Gorici.** Zavod obsega dosedaj štiri razrede, od katerih imajo prvi in drugi po dve vzporednici, tretja pa eno. Dijakov se je vpisalo v prvi razred 164, v drugi 121, v tretji 86 in v četrti 35, skupaj 406. Vodstvo zavoda je poverjeno od četrtka naprej vladnemu svetniku dr. Bezjaku.

** **Čuden veter** je začel pihati zadnje čase v Gorici, čigar učinki kažejo državno oblast v tako čudni luči, da je tudi najstrožja graja še vedno premalo stroga. Pred kratkim so se izvršila imenovanja učnega osobja na treh goriških gimnazijah, ki so nastale iz bivše državne gimnazije. Na tem bivšem zavodu je bil za ravnatelja dr. Bezjak, ki mu gre gotovo vse priznanje, da je bil kot tak mož na svojem mestu. Ker pa je nova slovenska gimnazija potrebovala ravnatelja, ki je Slovenec, je bil dr. Bezjak premeščen z bivše državne gimnazije na novo slovensko gimnazijo. Mislil bi tu vsakdo, da pride dr. Bezjak na novi zavod v enakem svojstvu kot ravnatelj; toda stvar je bila drugačna. Dr. Bezjak je samo voditelj ravnateljstvenih poslov na slovenski gimnaziji, ne pa ravnatelj, dočim pa je njegovo prejšnje ravnateljsko mesto sedaj, ko je bivša državna gimnazija izključno nemški zavod, mesto za nemškega ravnatelja. Ravnatelj dr. Bezjak je bil potemtakem takorekoč degradiran na voditelja, da je napravil prostor nemškemu ravnatelju! To napravlja najslabši vtisk pred vsemi na učno osobje slovenske gimnazije, ki se mora zaradi omenjenega ukrepa državne šolske oblasti smatrati za manj vredno, poniževano, ker službuje na manjvrednem zavodu, in prav tako tudi na slovensko javnost sploh. Zato nujno priporočamo to zadevo goriškim deželnim poslancem, da izpregovore o njej odločno besedo v deželnem zboru.

Politiški pregled.

* **Avstrijsko gospodarstvo.** Po statističnem izkazu trgovskega ministrstva o zunanji trgovini avstrijsko-ogrskega carinskega ozemlja je znašal meseca avgusta uvoz 265·9, izvoz pa 214·9, torej 6, oziroma 3·7 milijonov kron manj kakor lansko leto v tem mesecu, dočim je znašal od januarja do avgusta uvoz 2218·2, izvoz pa 1772·1 milijonov kron, torej minus 164·3, oziroma plus 60·6 milijonov kron. Pasiva trgovinske bilance v tem času znašajo 446 milijonov, dočim so znašala lansko leto 670·9 milijonov.

* **Za deželnega glavarja Goriške** je imenovan stolni prošt dr. Alojzij Faidutti, za deželnega podglavarja pa odvetnik dr. Alojzij Franko.

* **Preganjanje Slovakov.** Ogrska vlada, kateri je razvoj slovaškega denarnega trga trn v peti, je dala uradno zapreti zavod osrednje banke v Mihalovcih. Povod: Uradni prostori so baje vlažni in škodljivi zdravju uradnikov in občinstva. Pripomniti moramo, da stoji hiša, v kateri posluje zgoraj imenovani denarni zavod, že več let in so v njej ljudje leta in leta brez ovire stanovali.

* **Število občin v Srbiji.** V novih srbskih krajih je doslej ustanovljenih krog 700 občin; vsega vkup bo v novih krajih nad 1000 občin; v celokupni razširjeni Srbiji pa nad 2500.

Kranjske vesti.

—r— **V kranjskem deželnem zboru** se je vršila v tem zasedanju znamenita debata o učiteljskem vprašanju. O tej debati poročamo več, ko dobimo stenografinči zapisnik.

—r— **Osebna vest.** Ravnatelja učiteljišča v Ljubljani Antona Črnivca, ki je nastopil trimesečen dopust, bo nadomestoval prof. dr. Valentin Kušar.

—r— **Krajni šolski svet tržiški** razpisuje konkurenčnim potom napravo načrtov in proračuna za novo šolsko poslopje (osemrazredico). Stavba mora imeti sledeče prostore: 12 učnih prostorov, telovadnico, risalnico, prostore za gospodinjski in kuhinjski tečaj, sobo za učila, posvetovalnico, stanovanje za nadučitelja stanovanje za šolskega slugo, pisarno za šolskega vodjo. Generalni načrt se nahaja pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju. Podjetniki, ki se za stavbo zanimajo, naj pošljejo načrte in proračune do 15. novembra 1913 okrajnemu šolskemu svetu v Tržiču na Gorenjskem. Isti podjetnik, katerega načrti in proračuni se bodo sprejeli, dobi tudi zgradbo poslopja.

—r— **Na deželni gospodinjski šoli v Repnjah,** pošta Vodice, se prične zimski šestmesečni tečaj 5. novembra 1913 in bo trajal do 25. aprila 1914. Sprejemajo se gojenke, ki so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanejo ves čas tečaja v zavodu in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje, razsvetljavo, kurjavo in drugo. Za obrabo pohištva in učil je plačati za ves tečaj enkrat 15 K. Prošnje za sprejem je vlagati pri vodstvu šole v Repnjah najkasneje do 15. oktobra 1913. Prošnjam je pridejati zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in zavezno izjavo staršev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenke ves tečaj v zavodu. Pripomnimo, da se uče gojenke teoretično in praktično vsega gospodinjstva kot kuhanja, šivanja in krojenja, pranja, likanja, vzgoje otrok, vrtnarstva, živinoreje, dela na polju, računstva in spisja pod vodstvom š. sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora.

—r— **Kranjski deželni proračun** za leto 1914. izkazuje 6,821.622 K potrebščin, 2,573.658 K pokritja in potemtakem kron 4,247.964 primanjkljaja.

Štajerske vesti.

—š— **Učiteljski krožek v Jeruzalemu,** pa ne tam v Palestini, temveč tu sredi Slovenskih goric — ne tam med divjimi Saraceni, ampak tu med pristnimi Prleki — ne tam, kjer se koljeta Turek in Arab, ampak tu, kjer se objemajo na ameriški podlagi, liberté, egalité, fraternité muhasti mozler ali poščip z rumendcem in traminčem, mali, a krepki in viteški fizling s svojim polbratom, malo večjim laškim rizlecem, beli in modri burgundec s portugicem, ranfol in španjol; tu, kjer si pripovedjeta stari devici šmarnica in izabela zgodbe iz davno prošlih dni — ne tam, kjer se v rokah bliskajo ostre damascenke, temveč tu, kjer se iskri in žari v kupici žlahtna vinska kapljica — ne tam, kjer mufti kliče z minareta k molitvi, temuč tu, kjer čriček vabi v vinograde k veseli trgatvi — ne tam, kjer so judje Kristusa križali, ampak tu, kjer mu narod hvalo poje: ». . . zavoljo ljub'ga Jezusa, ki nam tak' dobro kapljo da« — ne tam v tistem Jeruzalemu, kjer žene za prekrižanimi okni živijo žalostno življenje, ali pa hodijo z zakritim obrazom okrog, ne tam — ampak tu pri nas, kjer se tudi one radujejo z nami in nosijo v vrhe za nami gibanice in klobasice — tu, tu sem nas je sklicala na cesarjev god v soboto, dne 4. t. m., nadučiteljeva soproga in učiteljica gospa Mici Tomažičeva iz Stare ceste. Reči moramo, da je bila to res dobra misel. Imeli smo tako zopet priliko, da smo se pogovorili o vtiskih, ki so jih dobili na potovanju tisti tovariši in tovarišice, ki so se udeležili Zavezine 25letnice v Ljubljani na račun tiste od deželnega odbora obljubljene podpore, ki je še do danes nimamo, da smo pomilovali in požalovali s tistimi, ki jim ni bilo dano potovati niti v Ljubljano, niti v Štrigovo, kaj šele na brionske otoke in ki so morali paziti doma na deco. Nadalje se nam je na tem krožku nudila prilika, da obnovimo stare prijateljske zveze. V tem smislu nas je pozdravila gospa sklicateljica pred vsem tov. nadučitelja Martina Šalamuna, ki mu je čestitala, da je po prebiti nevarni bolezni zopet zdrav in čil prihitel med nas, pozdravila je tudi njegovo gospo soprogo, potem učitelja tov. Dragotina Pinteriča in njegovo soprogo, učiteljico gospo Marico Pinteričevo, učiteljico gdčno. Šalamunovo ter gdč. Tramšekovo, vsi od Sv. Miklavža; nadalje nadučitelja tov. Ludovika Šijanca in njegovo soprogo učiteljico go. Tončko Šijančevo, oba od Svetinj; potem nadučitelja tov. Mirka Kožuha in njegovo soprogo učiteljico gospo Lojzko Kožuhovo, oba od Sv. Duha v Halozah, tačas na počitnicah v Cezenjevcih, končno tudi znanega »Globetrotterja« tovariša Mauriča Karla iz Križevec na Murskem polju in seveda tudi svojega moža nadučitelja tov. Ivana Tomažiča, ki ga pa ipak vedno v srcu nosi. Slavnostni govor, če se smem tako izraziti, pa je imel tovariš Kožuh, poudarjajoč, da je treba ločiti resno delo od zabavnega, drugačno je delo učiteljevo v šoli in konferencah, domačih in uradnih, skratka med delovanjem med šolskim letom in onim v počitnicah, ko je potreba zbirati novih moči, krepiti živce, bistriti duha, ojačiti telo, da bomo potem lahko kos težavnemu in trudapolnemu delu v bodočem šolskem letu. Ne smemo pozabiti gojiti tovariških stikov, za kar imamo sedaj v počitnicah več prilike, kakor sicer. Taki prijateljski sestanki so že marsikogar obvarovali, da ni zablodil k Slomškarjem po »čukolado«. (Vsestransko pritrjevanje.) Z željo: v šoli bodi marljiv učitelj, med tovariši pa vselej iskren in odkrit tovariš, je zaključil govornik svoj prelepo zasnovani govor. Burni aplavz in veseli klici so mu doneli v zahvalo od vseh strani. Tov. Šalamun nam, žal, zaradi hripavosti ni mogel zapeti s svojim krepkim baritonom, ki bi bil dika marsikateremu opernemu pevcu, prav nobene pesmi. — Izmed spominov iz potovanj, ki smo jih slišali, naj zapišem naslednja dva: Več tovarišev in tovarišic iz ljutomerskega in ormoškega okraja je napravilo nekoč v počitnicah izlet čez mejo v sosedni trg Štrigovo, ki je že na Ogrskem. Tam so se senzanili z ondotnimi tovariši, trdimi Madjari. K sreči je znal en ogrski učitelj nekaj nemških besedic, eden naših pa nekaj ogrskih. Sicer pa se je vršil ves »pogovor« z gestikulacijami; da je bilo pri tem smeha dovolj, se razume. Hipoma pa pristopi oni ogrski tovariš, ki je za silo lomil nemščino, k enj naših gospodičen, ter ji napravi tale kompliment: »Fräilain, vos wür aine schöne Ciferblat hoben zi!« Mislil je — obraz!« Kako je Madjar prišel do tega izraza, ozir. zamenjave, se niso mogli domeniti. — Drugi tovariš nam je zopet pripovedoval, kako je pri ogledovanju postojnske jame trčil ob neki kapnik, in si pri tem prebil — cilinder! — Tako je med resnimi in veselimi pogovori, pomešanimi tupatam s kako narodno pesmijo, mineval čas, dokler se nismo ločili. Meni pa se je zdelo, da so ob slovesu izpraznjene buteljke žalostno stegovale svoje suhe vratove za nami. — Pripomba: Za aranžma prihodnjega učiteljskega krožka v Jeruzalemu je bil per aklamationem izvoljen tovariš Dragotin Pintarič, učitelj pri Sv. Miklavžu. Vsi interesentje se naj blagovolijo tozadevno do njega obrniti.

—š— **Zadeva tov. Knafliča** zaradi premestitve iz službenih ozirov, kakor jo je pred časom tov. Knaflič sam objavil v »Učit. Tov.«, se bo obravnavala pred upravnim sodiščem v soboto dne 11. t. m.

—š— **Imenovan** je za izvanrednega profesorja slovanske filologije na graškem vseučilišču dr. Rajko Nachtigal, doslej docent na dunajski eksportni akademiji in lektor na dunajskem vseučilišču.

—š— **Lep zastopnik učiteljstva.** Čeravno zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu po neki še ne prestari odredbi ni odgovoren učiteljstvu okraja, ker ga je le smatrati kot strokovnjaka, vendar je njegova sveta dolžnost, da se poteza v omenjeni korporaciji za koristi svojih volilcev, dasi jim menda ni osebni prijatelj. Zahtevati je od njega vsaj toliko, da se ne udeleži neopravičenih napadov na svoje kolege. — Živi pa v nekem okraju na ogrski meji mož, zastopnik učiteljstva, velezaslužen in vpliven po mogočnih koneksijah navzgor. Ta mož je pesimist ter gleda v vsakem človeku, ki ne soglaša z njim popolnoma, svojega sovražnika. Razumljivo je, da izkuša dozdevnega nasprotnika uničiti. Pri tem pa ni preveč tankovesten v izbiranju sredstev, temveč ravna se po tistem jezuitskem načelu, ki pravi, da posvečuje namen sredstva — tudi blato. Posebno mu leži na srcu usoda »mladinov« v okraju — tako strujo si je namreč ustvaril v svoji domišljiji — in kjer le more, tam povzdigne svoj glas na vplivnem mestu, da onemogoči nastavljenje teh nevarnih ljudi. Dejstva na dan! Tako zavpije menda kdo? — Evo jih! — Neki tovariš je prosil za definitivno mesto okr. pom. učitelja; bil je edini prosilec in sigurno bi bil nastavljen. Gospod zastopnik pa je tudi velik moralist — fama govori, da popravlja s tem mlade grehe — in tako je romal nekega dne v Gradec — spremljale so ga po poročilih hudobne fame baje oskubljeni purani — ter tam izjavil decedirano, da se prosilec ne sme nastaviti, ker bi to bilo še plačilo za prestopek, ki je najbolj privatnega značaja na svetu. In zgodilo se je: Gradec je odklonil nameščenje in ostalo je pri starem. — Drugi slučaj: Neki tovariš je prosil za definitivno mesto. Ne vemo, kako je prišlo, da je gospod zastopnik imel vpliv na njegovo kvalifikacijo, ali dejstvo je, da stoji poleg vseh lepih lastnosti, ki dičijo mladega moža, tudi opomba: politischer Agitator. Tako je hotel gospod zastopnik očrniti dobrega učitelja, ki nima drugega greha, nego da ima svojo voljo in svoje misli ter se briga za politiko gotovo manj, ko gospod zastopnik za vsakdanji tarok pri svojem »zetu« v farovžu — tudi to govori fama. — Tretji slučaj se je zgodil na šoli, kjer gospodari gospod zastopnik. Tam deluje 3. leto mlad učitelj — in kakor pravi fama, uboga fama! — ne brez uspeha. Ta tovariš je malo preveč samostojen, kar se tiče šole in tudi vnanjega življenja ter se ne ravna posebno v slednjem po volji gospoda zastopnika. Tako si je izbral nevesto iz narodne rodovine, ki pa gospodu zastopniku že mnogo let ni po godu. Zakaj? Bogve, o tem ne poroča fama ničesar. Gospod zastopnik in večina klerikalnih članov v okr. šol. svetu so si bili edini v tem, da omenjeni tovariš ne sme dobiti def. mesta, za katero je bil prosil. Gospod zastopnik je storil svoje. Kot šolski vodja je pokvaril njegovo kvalifikacijo s tem, da mu je očital nekorektno vedenje izven šole, ker mu drugače ni mogel do živega. Storil pa je še več: ker ima gospod zastopnik mogočne zveze, je to poročilo primerno opremil ter ga lepo zabeljenega poslal v Gradec, kjer se je potem porodilo mnenje, da živi omenjeni učitelj jako pohujšljivo, razuzdano življenje — mogoče celo v divjem zakonu. V okr. šol. svet pa je slamnat mož — gospod zastopnik ne ljubi očitnih potov — stavil predlog, nasproten predlogu gospoda nadzornika, ki je bil sprejet ter postavil tovariša na drugo mesto, čeravno je imel največ let, izkušnjo z odliko, lepe uspehe v šoli in je bil povrhu že na mestu. Tako so ga hoteli izpodriniti ter zadostovati svojemu slepemu sovraštvu. A drevesa ne rastejo v nebo: v zadoščenje vsem pravim kolegom v okraju je tovariš dobil mesto. Seveda je moral nastopiti pot v Gradec, kjer je zaužil nekaj tistega smradu, ki izvira iz gnilih razmer. Če bi se zgodilo kaj takega meni, bi si kupil pasji bič. . . — Neki starejši tovariš bi menda lahko pripovedoval o denuncijacijah, ki jim dolgo ni našel provzročitelja — zdaj ga menda že pozna . . . Iz sovraštva tore vse z vsemi sredstvi! Le kdor se zna hliniti, tega štititi, četudi stoji časih na majavih nogah ter išče zavetja pred delom

pada v brezsenčnost, ki jo le Cotičeve pogojene risbe nekoliko dvignejo.

»Sirota Marjetica« je nežna stvarca, a preveč razvlečena. Poleg vseh besed, čutiš praznoto, če ti ravno ne imponira grandiozen aparat botaničnih imen. Toliko cvetic v še tako dolgi pravljici naša babička še ni naštevala, a če je katero imenovala, jo je popisala na poseben način. Hočeš, nočeš — k njej treba iti v šolo.

»Cvet ljubezni.« Naslov ne odgovarja vsebini. Cvet ljubezni, t. j. roža, je v pravljici le epizodica. Pripovedovanje pa je sicer prav umetno zmedeno in neumljivo. Ta bajka hoče tudi razlagati v protislovju s prirodno resnico rojstni kraj cvetic, ki naj bi bil prvotno v gorah. To ne gre. Prava pravljica pač odeva prirodno resnico v bajni plašč pripovedke, ali negira je ne, ker pravljico je iznašel prirodni človek, ki je v prirodi živeč prirodo opazoval.

»Vesna in Zimovnik« je kljub mičnemu naslovu vzor, kako se ne da z mnogimi besedami prav čisto nič povedati. In tega ne zakrije niti »pesniško vznešen« slog, ki je eden glavnih grehov pričujoče knjige, na kar se pa še povrnem.

»Starka Burja« ne podaja pisateljici napačne snovi, če bi le pripovedovanje prevladalo popisovanja. Tu je pa vsakega dobra polovica na škodo pravljici seveda. Da, tudi stare pravljice ustavijo često tek pripovedovanja, ali le iz važnih razlogov, da nam n. pr. s par besedami popišejo brado kralja Matjaža ali meč kraljeviča Marka. To so za deco velevažne reči. Z opisovanjem pa nobena pravljica ne prične. To bi morala vedeti pisateljica. Saj začne vsaka pravljica z besedami: »Nekoč je bil . . .«

»Nekoč je bilo . . . Komu ti glasovi
že v mladih dneh ne zadone v uho?
Oj, v starih dnevih še na stare bajke
spomini čarobno nebo odpro!
Mladostni dnevi, z vami čiste sanje,
minili ste, in z vami sreče slaj.
A pena niso sanje bile nekdanje;
mladosti raj —
nekoč je bil.« (Ernst Harmening.)

(Konec.)

Nove Ganglove drame. Gledališko društvo na Jesenicah uprizori prihodnjo nedeljo Ganglovo trilogijo »Dolina solz«, ki obsega drame: »Dva svetova«, »Dedščina« in »Trpini«.

Naročnike Braniborovega koledarčka za slov. mladino opozarjamo, da je cena s poštnino za posamne izvode 25 h, za večje pošiljatve se poštnina tudi zaračuni naročniku. — »Branibor ne išče dobička pri tem, a škode tudi ne more trpeti. Za lani še mnogo naročnikov ni poslalo denarja bodisi za posamne ali večje naročbe. Prosimo! — Ker letos ni večja naklada kot je bila lani, a se je razpečala, naj se naročniki požurijo. Šolska vodstva, krajni šolski sveti, denarni zavodi, zavedni mladinoljubi, pošljite »Braniboru« naročil in tudi — naročnino.

Srednješolski vestnik.

** **V takozvani »nemški« realni gimnaziji v Gorici** je uveden učni načrt za realne gimnazije samo v prvem razredu. V vseh ostalih razredih poučujejo še kakor v prejšnjih letih. Vpisalo se je letos 540 učencev, in sicer 521 javnih ter 19 hospitantinj. Po razredih se dele: I. 64, II. 53, III. 80, IV. 76, V. 75, VI. 72, VII. 63, VIII. 57. Na tem »nemškem« zavodu je komaj 70 Nemcev. Slovenci in Italijani so si po številu skoraj popolnoma enako močni.

** **Iz šolske službe.** Dosedanji suplent na državni gimnaziji v Pazinu, Anton Burgar, je imenovan za pravega učitelja na istem zavodu.

** **C. kr. gimnazija s slovenskim učnim jezikom v Gorici.** Zavod obsega dosedaj štiri razrede, od katerih imajo prvi in drugi po dve vzporednici, tretja pa eno. Dijakov se je vpisalo v prvi razred 164, v drugi 121, v tretji 86 in v četrti 35, skupaj 406. Vodstvo zavoda je poverjeno od četrtka naprej vladnemu svetniku dr. Bezjaku.

** **Čuden veter** je začel pihati zadnje čase v Gorici, čigar učinki kažejo državno oblast v tako čudni luči, da je tudi najstrožja graja še vedno premalo stroga. Pred kratkim so se izvršila imenovanja učnega osobja na treh goriških gimnazijah, ki so nastale iz bivše državne gimnazije. Na tem bivšem zavodu je bil za ravnatelja dr. Bezjak, ki mu gre gotovo vse priznanje, da je bil kot tak mož na svojem mestu. Ker pa je nova slovenska gimnazija potrebovala ravnatelja, ki je Slovenec, je bil dr. Bezjak premeščen z bivše državne gimnazije na novo slovensko gimnazijo. Mislil bi tu vsakdo, da pride dr. Bezjak na novi zavod v enakem svojstvu kot ravnatelj; toda stvar je bila drugačna. Dr. Bezjak je samo voditelj ravnateljstvenih poslov na slovenski gimnaziji, ne pa ravnatelj, dočim pa je njegovo prejšnje ravnateljsko mesto sedaj, ko je bivša državna gimnazija izključno nemški zavod, mesto za nemškega ravnatelja. Ravnatelj dr. Bezjak je bil potemtakem takorekoč degradiran na voditelja, da je napravil prostor nemškemu ravnatelju! To napravlja najslabši vtisk pred vsemi na učno osobje slovenske gimnazije, ki se mora zaradi omenjenega ukrepa državne šolske oblasti smatrati za manj vredno, poniževano, ker službuje na manjvrednem zavodu, in prav tako tudi na slovensko javnost sploh. Zato nujno priporočamo to zadevo goriškim deželnim poslancem, da izpregovore o njej odločno besedo v deželnem zboru.

Politiški pregled.

* **Avstrijsko gospodarstvo.** Po statističnem izkazu trgovskega ministrstva o zunanji trgovini avstrijsko-ogrskega carinskega ozemlja je znašal meseca avgusta uvoz 265·9, izvoz pa 214·9, torej 6, oziroma 3·7 milijonov kron manj kakor lansko leto v tem mesecu, dočim je znašal od januarja do avgusta uvoz 2218·2, izvoz pa 1772·1 milijonov kron, torej minus 164·3, oziroma plus 60·6 milijonov kron. Pasiva trgovinske bilance v tem času znašajo 446 milijonov, dočim so znašala lansko leto 670·9 milijonov.

* **Za deželnega glavarja Goriške** je imenovan stolni prošt dr. Alojzij Faidutti, za deželnega podglavarja pa odvetnik dr. Alojzij Franko.

* **Preganjanje Slovakov.** Ogrska vlada, kateri je razvoj slovaškega denarnega trga trn v peti, je dala uradno zapreti zavod osrednje banke v Mihalovcih. Povod: Uradni prostori so baje vlažni in škodljivi zdravju uradnikov in občinstva. Pripomniti moramo, da stoji hiša, v kateri posluje zgoraj imenovani denarni zavod, že več let in so v njej ljudje leta in leta brez ovire stanovali.

* **Število občin v Srbiji.** V novih srbskih krajih je doslej ustanovljenih krog 700 občin; vsega vkup bo v novih krajih nad 1000 občin; v celokupni razširjeni Srbiji pa nad 2500.

Kranjske vesti.

—r— **V kranjskem deželnem zboru** se je vršila v tem zasedanju znamenita debata o učiteljskem vprašanju. O tej debati poročamo več, ko dobimo stenografinči zapisnik.

—r— **Osebna vest.** Ravnatelja učiteljišča v Ljubljani Antona Črnivca, ki je nastopil trimesečen dopust, bo nadomestoval prof. dr. Valentin Kušar.

—r— **Krajni šolski svet tržiški** razpisuje konkurenčnim potom napravo načrtov in proračuna za novo šolsko poslopje (osemrazredico). Stavba mora imeti sledeče prostore: 12 učnih prostorov, telovadnico, risalnico, prostore za gospodinjski in kuhinjski tečaj, sobo za učila, posvetovalnico, stanovanje za nadučitelja stanovanje za šolskega slugo, pisarno za šolskega vodjo. Generalni načrt se nahaja pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju. Podjetniki, ki se za stavbo zanimajo, naj pošljejo načrte in proračune do 15. novembra 1913 okrajnemu šolskemu svetu v Tržiču na Gorenjskem. Isti podjetnik, katerega načrti in proračuni se bodo sprejeli, dobi tudi zgradbo poslopja.

—r— **Na deželni gospodinjski šoli v Repnjah,** pošta Vodice, se prične zimski šestmesečni tečaj 5. novembra 1913 in bo trajal do 25. aprila 1914. Sprejemajo se gojenke, ki so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanejo ves čas tečaja v zavodu in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje, razsvetljavo, kurjavo in drugo. Za obrabo pohištva in učil je plačati za ves tečaj enkrat 15 K. Prošnje za sprejem je vlagati pri vodstvu šole v Repnjah najkasneje do 15. oktobra 1913. Prošnjam je pridejati zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in zavezno izjavo staršev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenke ves tečaj v zavodu. Pripomnimo, da se uče gojenke teoretično in praktično vsega gospodinjstva kot kuhanja, šivanja in krojenja, pranja, likanja, vzgoje otrok, vrtnarstva, živinoreje, dela na polju, računstva in spisja pod vodstvom š. sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora.

—r— **Kranjski deželni proračun** za leto 1914. izkazuje 6,821.622 K potrebščin, 2,573.658 K pokritja in potemtakem kron 4,247.964 primanjkljaja.

Štajerske vesti.

—š— **Učiteljski krožek v Jeruzalemu,** pa ne tam v Palestini, temveč tu sredi Slovenskih goric — ne tam med divjimi Saraceni, ampak tu med pristnimi Prleki — ne tam, kjer se koljeta Turek in Arab, ampak tu, kjer se objemajo na ameriški podlagi, liberté, egalité, fraternité muhasti mozler ali poščip z rumendcem in traminčem, mali, a krepki in viteški fizling s svojim polbratom, malo večjim laškim rizlecem, beli in modri burgundec s portugicem, ranfol in španjol; tu, kjer si pripovedjeta stari devici šmarnica in izabela zgodbe iz davno prošlih dni — ne tam, kjer se v rokah bliskajo ostre damascenke, temveč tu, kjer se iskri in žari v kupici žlahtna vinska kapljica — ne tam, kjer mufti kliče z minareta k molitvi, temuč tu, kjer čriček vabi v vinograde k veseli trgatvi — ne tam, kjer so judje Kristusa križali, ampak tu, kjer mu narod hvalo poje: ». . . zavoljo ljub'ga Jezusa, ki nam tak' dobro kapljo da« — ne tam v tistem Jeruzalemu, kjer žene za prekrižanimi okni živijo žalostno življenje, ali pa hodijo z zakritim obrazom okrog, ne tam — ampak tu pri nas, kjer se tudi one radujejo z nami in nosijo v vrhe za nami gibanice in klobasice — tu, tu sem nas je sklicala na cesarjev god v soboto, dne 4. t. m., nadučiteljeva soproga in učiteljica gospa Mici Tomažičeva iz Stare ceste. Reči moramo, da je bila to res dobra misel. Imeli smo tako zopet priliko, da smo se pogovorili o vtiskih, ki so jih dobili na potovanju tisti tovariši in tovarišice, ki so se udeležili Zavezine 25letnice v Ljubljani na račun tiste od deželnega odbora obljubljene podpore, ki je še do danes nimamo, da smo pomilovali in požalovali s tistimi, ki jim ni bilo dano potovati niti v Ljubljano, niti v Štrigovo, kaj šele na brionske otoke in ki so morali paziti doma na deco. Nadalje se nam je na tem krožku nudila prilika, da obnovimo stare prijateljske zveze. V tem smislu nas je pozdravila gospa sklicateljica pred vsem tov. nadučitelja Martina Šalamuna, ki mu je čestitala, da je po prebiti nevarni bolezni zopet zdrav in čil prihitel med nas, pozdravila je tudi njegovo gospo soprogo, potem učitelja tov. Dragotina Pinteriča in njegovo soprogo, učiteljico gospo Marico Pinteričevo, učiteljico gdčno. Šalamunovo ter gdč. Tramšekovo, vsi od Sv. Miklavža; nadalje nadučitelja tov. Ludovika Šijanca in njegovo soprogo učiteljico go. Tončko Šijančevo, oba od Svetinj; potem nadučitelja tov. Mirka Kožuha in njegovo soprogo učiteljico gospo Lojzko Kožuhovo, oba od Sv. Duha v Halozah, tačas na počitnicah v Cezenjevcih, končno tudi znanega »Globetrotterja« tovariša Mauriča Karla iz Križevec na Murskem polju in seveda tudi svojega moža nadučitelja tov. Ivana Tomažiča, ki ga pa ipak vedno v srcu nosi. Slavnostni govor, če se smem tako izraziti, pa je imel tovariš Kožuh, poudarjajoč, da je treba ločiti resno delo od zabavnega, drugačno je delo učiteljevo v šoli in konferencah, domačih in uradnih, skratka med delovanjem med šolskim letom in onim v počitnicah, ko je potreba zbirati novih moči, krepiti živce, bistriti duha, ojačiti telo, da bomo potem lahko kos težavnemu in trudapolnemu delu v bodočem šolskem letu. Ne smemo pozabiti gojiti tovariških stikov, za kar imamo sedaj v počitnicah več prilike, kakor sicer. Taki prijateljski sestanki so že marsikogar obvarovali, da ni zablodil k Slomškarjem po »čukolado«. (Vsestransko pritrjevanje.) Z željo: v šoli bodi marljiv učitelj, med tovariši pa vselej iskren in odkrit tovariš, je zaključil govornik svoj prelepo zasnovani govor. Burni aplavz in veseli klici so mu doneli v zahvalo od vseh strani. Tov. Šalamun nam, žal, zaradi hripavosti ni mogel zapeti s svojim krepkim baritonom, ki bi bil dika marsikateremu opernemu pevcu, prav nobene pesmi. — Izmed spominov iz potovanj, ki smo jih slišali, naj zapišem naslednja dva: Več tovarišev in tovarišic iz ljutomerskega in ormoškega okraja je napravilo nekoč v počitnicah izlet čez mejo v sosedni trg Štrigovo, ki je že na Ogrskem. Tam so se senzanili z ondotnimi tovariši, trdimi Madjari. K sreči je znal en ogrski učitelj nekaj nemških besedic, eden naših pa nekaj ogrskih. Sicer pa se je vršil ves »pogovor« z gestikulacijami; da je bilo pri tem smeha dovolj, se razume. Hipoma pa pristopi oni ogrski tovariš, ki je za silo lomil nemščino, k enj naših gospodičen, ter ji napravi tale kompliment: »Fräilain, vos wür aine schöne Ciferblat hoben zi!« Mislil je — obraz!« Kako je Madjar prišel do tega izraza, ozir. zamenjave, se niso mogli domeniti. — Drugi tovariš nam je zopet pripovedoval, kako je pri ogledovanju postojnske jame trčil ob neki kapnik, in si pri tem prebil — cilinder! — Tako je med resnimi in veselimi pogovori, pomešanimi tupatam s kako narodno pesmijo, mineval čas, dokler se nismo ločili. Meni pa se je zdelo, da so ob slovesu izpraznjene buteljke žalostno stegovale svoje suhe vratove za nami. — Pripomba: Za aranžma prihodnjega učiteljskega krožka v Jeruzalemu je bil per aklamationem izvoljen tovariš Dragotin Pintarič, učitelj pri Sv. Miklavžu. Vsi interesentje se naj blagovolijo tozadevno do njega obrniti.

—š— **Zadeva tov. Knafliča** zaradi premestitve iz službenih ozirov, kakor jo je pred časom tov. Knaflič sam objavil v »Učit. Tov.«, se bo obravnavala pred upravnim sodiščem v soboto dne 11. t. m.

—š— **Imenovan** je za izvanrednega profesorja slovanske filologije na graškem vseučilišču dr. Rajko Nachtigal, doslej docent na dunajski eksportni akademiji in lektor na dunajskem vseučilišču.

—š— **Lep zastopnik učiteljstva.** Čeravno zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu po neki še ne prestari odredbi ni odgovoren učiteljstvu okraja, ker ga je le smatrati kot strokovnjaka, vendar je njegova sveta dolžnost, da se poteza v omenjeni korporaciji za koristi svojih volilcev, dasi jim menda ni osebni prijatelj. Zahtevati je od njega vsaj toliko, da se ne udeleži neopravičenih napadov na svoje kolege. — Živi pa v nekem okraju na ogrski meji mož, zastopnik učiteljstva, velezaslužen in vpliven po mogočnih koneksijah navzgor. Ta mož je pesimist ter gleda v vsakem človeku, ki ne soglaša z njim popolnoma, svojega sovražnika. Razumljivo je, da izkuša dozdevnega nasprotnika uničiti. Pri tem pa ni preveč tankovesten v izbiranju sredstev, temveč ravna se po tistem jezuitskem načelu, ki pravi, da posvečuje namen sredstva — tudi blato. Posebno mu leži na srcu usoda »mladinov« v okraju — tako strujo si je namreč ustvaril v svoji domišljiji — in kjer le more, tam povzdigne svoj glas na vplivnem mestu, da onemogoči nastavljenje teh nevarnih ljudi. Dejstva na dan! Tako zavpije menda kdo? — Evo jih! — Neki tovariš je prosil za definitivno mesto okr. pom. učitelja; bil je edini prosilec in sigurno bi bil nastavljen. Gospod zastopnik pa je tudi velik moralist — fama govori, da popravlja s tem mlade grehe — in tako je romal nekega dne v Gradec — spremljale so ga po poročilih hudobne fame baje oskubljeni purani — ter tam izjavil decedirano, da se prosilec ne sme nastaviti, ker bi to bilo še plačilo za prestopek, ki je najbolj privatnega značaja na svetu. In zgodilo se je: Gradec je odklonil nameščenje in ostalo je pri starem. — Drugi slučaj: Neki tovariš je prosil za definitivno mesto. Ne vemo, kako je prišlo, da je gospod zastopnik imel vpliv na njegovo kvalifikacijo, ali dejstvo je, da stoji poleg vseh lepih lastnosti, ki dičijo mladega moža, tudi opomba: politischer Agitator. Tako je hotel gospod zastopnik očrniti dobrega učitelja, ki nima drugega greha, nego da ima svojo voljo in svoje misli ter se briga za politiko gotovo manj, ko gospod zastopnik za vsakdanji tarok pri svojem »zetu« v farovžu — tudi to govori fama. — Tretji slučaj se je zgodil na šoli, kjer gospodari gospod zastopnik. Tam deluje 3. leto mlad učitelj — in kakor pravi fama, uboga fama! — ne brez uspeha. Ta tovariš je malo preveč samostojen, kar se tiče šole in tudi vnanjega življenja ter se ne ravna posebno v slednjem po volji gospoda zastopnika. Tako si je izbral nevesto iz narodne rodovine, ki pa gospodu zastopniku že mnogo let ni po godu. Zakaj? Bogve, o tem ne poroča fama ničesar. Gospod zastopnik in večina klerikalnih članov v okr. šol. svetu so si bili edini v tem, da omenjeni tovariš ne sme dobiti def. mesta, za katero je bil prosil. Gospod zastopnik je storil svoje. Kot šolski vodja je pokvaril njegovo kvalifikacijo s tem, da mu je očital nekorektno vedenje izven šole, ker mu drugače ni mogel do živega. Storil pa je še več: ker ima gospod zastopnik mogočne zveze, je to poročilo primerno opremil ter ga lepo zabeljenega poslal v Gradec, kjer se je potem porodilo mnenje, da živi omenjeni učitelj jako pohujšljivo, razuzdano življenje — mogoče celo v divjem zakonu. V okr. šol. svet pa je slamnat mož — gospod zastopnik ne ljubi očitnih potov — stavil predlog, nasproten predlogu gospoda nadzornika, ki je bil sprejet ter postavil tovariša na drugo mesto, čeravno je imel največ let, izkušnjo z odliko, lepe uspehe v šoli in je bil povrhu že na mestu. Tako so ga hoteli izpodriniti ter zadostovati svojemu slepemu sovraštvu. A drevesa ne rastejo v nebo: v zadoščenje vsem pravim kolegom v okraju je tovariš dobil mesto. Seveda je moral nastopiti pot v Gradec, kjer je zaužil nekaj tistega smradu, ki izvira iz gnilih razmer. Če bi se zgodilo kaj takega meni, bi si kupil pasji bič. . . — Neki starejši tovariš bi menda lahko pripovedoval o denuncijacijah, ki jim dolgo ni našel provzročitelja — zdaj ga menda že pozna . . . Iz sovraštva tore vse z vsemi sredstvi! Le kdor se zna hliniti, tega štititi, četudi stoji časih na majavih nogah ter išče zavetja pred delom